

IMPRESSIE SPELERS EN BELANGEN REGIO ROTTERDAM EN BELEID BUITENDIJKS BOUWEN

Door: Dennis Moet & Liesbeth Eshuis / ARCADIS

December 2009

INLEIDING

Door de recente wateroverlastsituaties, (dreigende) overstromingen en de 'inconvenient truth' ten aanzien van de klimaatverandering zijn de water(vak)wereld, RO-discipline en bestuurlijk Nederland anders over water en de relatie met ruimtelijke ordening gaan denken. Hoe we het anders omgaan met water, robuust, veerkrachtig en duurzaam, vormgeven is bepalend voor de doorontwikkeling van onze rode delta en een belangrijke drager van de kwaliteit, vitaliteit en het adaptatievermogen van de fysieke leefomgeving. Het anders leven met water heeft ook te maken met de herontdekking en aansprekende transformaties van waterfronten, oude havens en buitendijks gebieden, als bouwstenen en 'innovatieruimte' voor de doorontwikkeling van onze compacte watersteden.

De druk op het buitendijkse gebied neemt toe in Rotterdam en de Drechtsteden, er worden steeds meer activiteiten ondernomen. Het gaat om verschillende (economische) sectoren en functies als (watergebonden) bedrijvigheid, wonen, recreatie en natuur. De economische waarde en belangen en daarmee het schadepotentieel nemen hierdoor toe. Temeer omdat door klimaatverandering de overstromingsrisico's vanuit zee (zeespiegelstijging) en/of de rivier (hogere piekafvoeren) toenemen.

Bij buitendijkse ontwikkelingen zijn het speelveld, de speelruimte, de spelers en de spelregels anders dan in de polders achter de dijken. De rolinvullingen en verantwoordelijkheden tussen gebruikers en de diverse overheden is nog niet uitgekristalliseerd en roept nog vragen op. Meer nog dan bij binnendijkse ruimtelijke ontwikkelingen kunnen de belangen van grote partijen zoals Rijkswaterstaat, het Havenbedrijf, de Milieudienst, de Waterschappen, projectontwikkelaars en de (toekomstige) bewoners / ondernemers met elkaar op gespannen voet staan.

Op basis van drie gesprekken met projectontwikkelaar Kristal, de provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard geeft deze notitie een eerste impressie van de beleidscontext, de belangen en (gewenste) rolinvulling van de publieke en private partijen bij ruimtelijke ontwikkelingen in buitendijks gebied.

VERKENNING BELANGEN EN ROLINVULLINGEN PARTIJEN

Zoveel partijen, zoveel belangen. Onderstaande citaten geven een indruk hoe de geïnterviewde partijen staan ten opzichte van buitendijkse (her)ontwikkelingen.

Kristal namens klant woningbouwcorporatie Woonbron: *“Waar mensen in de toekomst willen wonen, daar moet Woonbron aanwezig zijn. Wooncorporaties en andere partijen raken er steeds meer van doordrongen dat de gebruiker de waarde bepaalt. De woningvoorraad moet een verrijking bieden op het bestaande aanbod. Kiezen voor bewoners, betekent diverse gewaardeerde woonvormen in beheer hebben om alternatieven te kunnen bieden. Nu en in de toekomst. Woonbron heeft de ambitie en de wil.”*

Waterschap: *“Het waterschap is een uitvoerende partij. Als de democratische overheid besluit dat buitendijks wonen mogelijk moet zijn, voegt het waterschap zich binnen dit politieke besluit. Het waterschap wil voorwaarden kunnen stellen aan ontwikkelingen, zodat wij onze taak goed kunnen blijven uitvoeren. Voor het waterschap is het belangrijk dat zij haar kerntaken kan uitvoeren: schoon water en droge voeten. We moeten voldoende ruimte krijgen om die taak uit te kunnen voeren. We pleiten er voor dat in structuurvisies meer aandacht wordt besteed aan de taken van het waterschap rondom dijken en keringen. Dit is vooral belangrijk met het oog op de toekomst. Gegeven onzekerheden (klimaatverandering, etc.) en nieuwe inzichten is het denkbaar dat buitendijks bouwen het uitvoeren van onze taken in de weg gaat staan. Bijvoorbeeld bij een dijkverlegging kan dit leiden tot aanzienlijke planschade, waardoor de dijkverlegging erg kostbaar wordt. Door toenemende buitendijkse bebouwing, kunnen wij in de toekomst de opgaven waar we voor komen te staan, wellicht niet meer met de gebruikelijke middelen oplossen.”*

Provincie: *“Buitendijks beleid moet in ieder geval no regret zijn, dus robuust voor alle varianten van de studie open/gesloten Rijnmond.”*

Een impressie van de spelers en hun belangen in buitendijks gebied:

BELEIDSCONTEXT NATIONAAL

Om verschillende redenen is er een groeiende interesse en noodzaak voor het opwaarderen, transformeren en nieuwbouw in de buitendijks gebieden van Rotterdam en de Drechtsteden, als verbindende schakel tussen de steden en het water in Rode Delta.

Zoals aangegeven zijn de spelregels buitendijks anders dan binnendijks. Het buitendijkse gebied ter plaatse is primair ingericht voor het snel en veilig afvoeren van het water, transport over water en watergebonden bedrijfsactiviteiten. Slechts onder voorwaarden kan er in buitendijkse gebieden (nieuw) worden gebouwd en andere functies worden gerealiseerd. De bewoners en gebruikers zijn zelf verantwoordelijk voor het treffen van gevolgbeperkende maatregelen en hebben een eigen risico voor schade door hoog water. Het Rijk heeft in haar beleid vastgelegd geen verantwoordelijkheid te nemen voor buitendijkse bouwactiviteiten en functies. De beoordeling van de feitelijke veiligheidssituatie, het communiceren hierover, evenals het afwegen van nut en noodzaak van aanvullende beschermende maatregelen is een taak van de regionale en lokale overheden. De gemeenten dienen in hun bestemmingsplannen vast te leggen welke gebruiksmogelijkheden er in buitendijks gebied zijn en kunnen in de voorschriften van een bouwvergunning bepalingen opnemen om onveilige situaties te voorkomen.

In bijlage 1 wordt het nationaal vigerend beleid en wetgeving verder toegelicht.

BELEIDSCONTEXT ZUID-HOLLAND

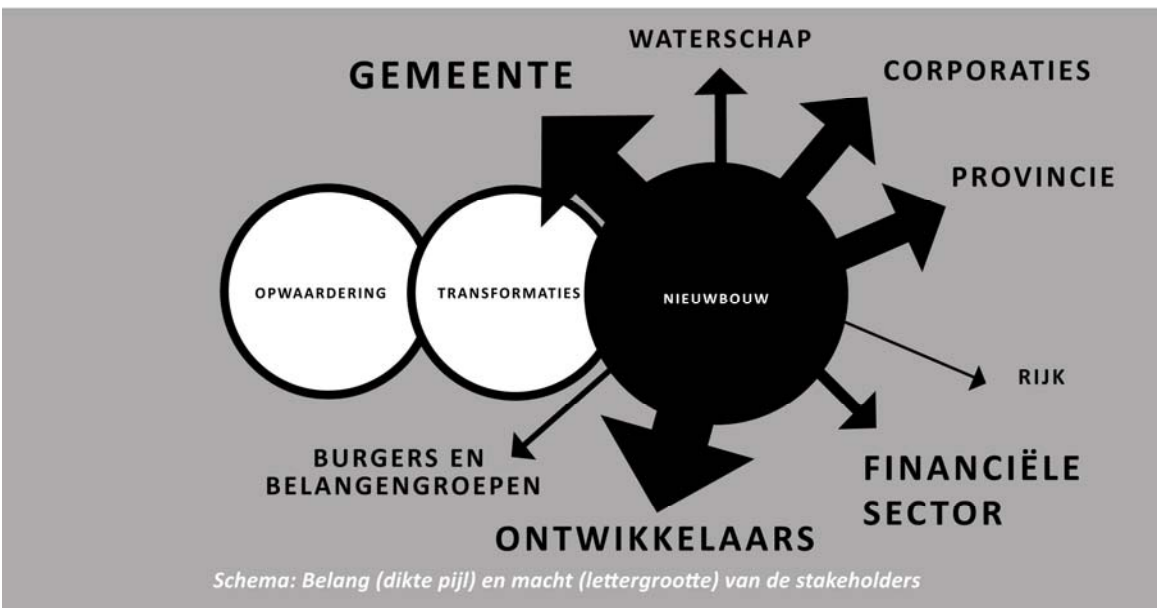
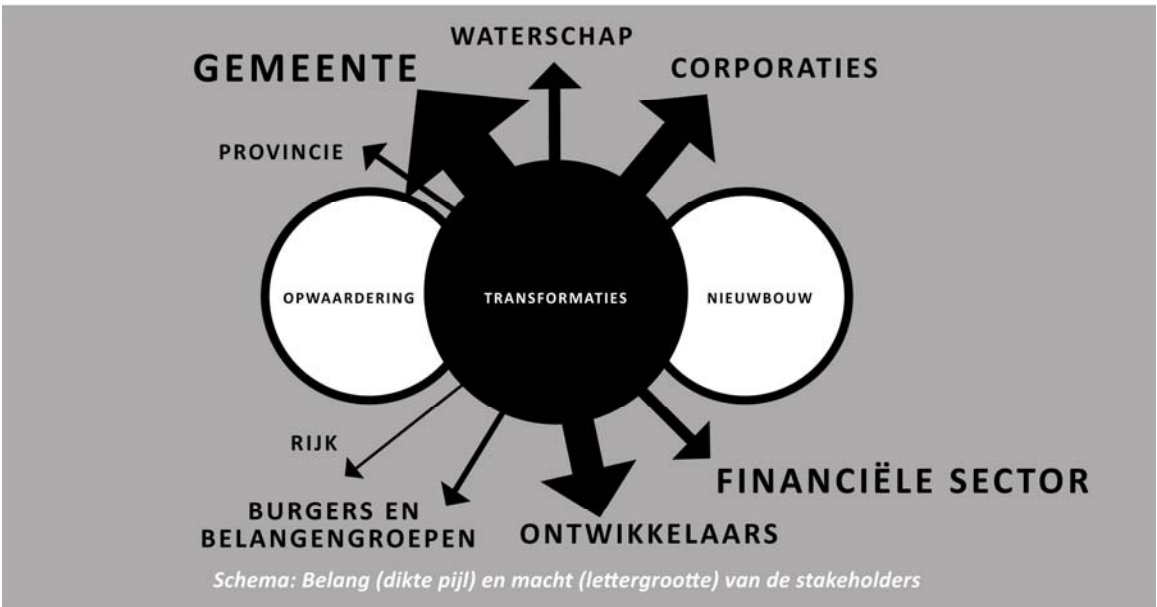
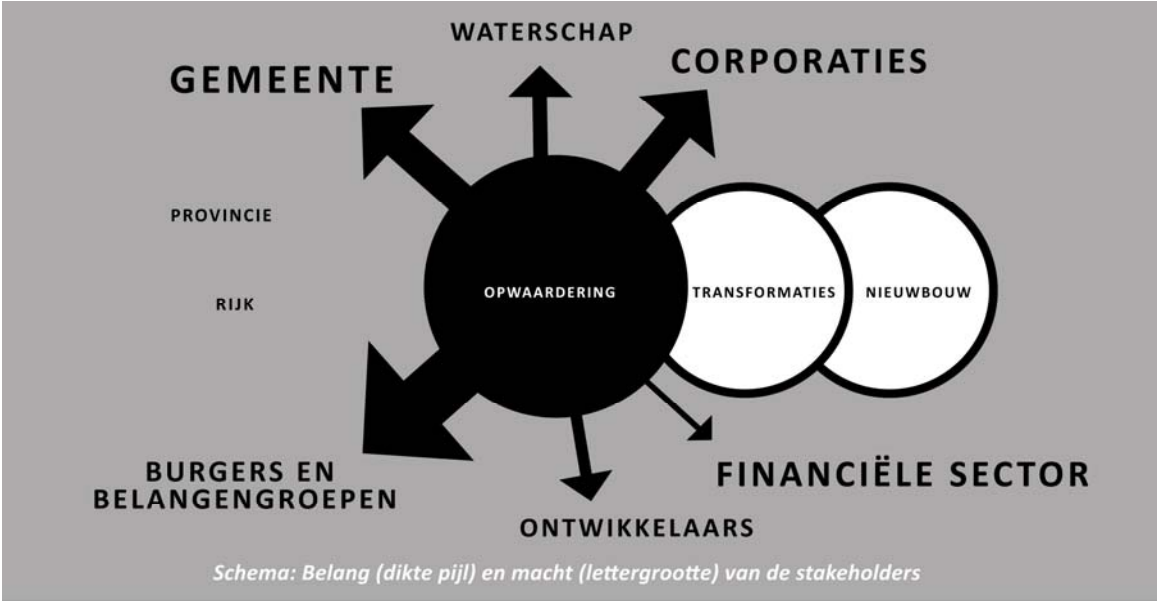
Vanuit de wens een basisveiligheid te waarborgen en tegelijkertijd een impuls te geven aan buitendijkse ontwikkelingen, heeft de provincie Zuid-Holland ervoor gekozen provinciaal waterveiligheidsbeleid te ontwikkelen. De provincies Flevoland en Noord-Holland, met Zuid-Holland voorop, vervullen een pioniersfunctie voor buitendijks beleid.

Provincie: "De Provincie heeft eigen beleid ontwikkeld, inclusief normen voor buitendijkse gebieden. Buitendijks mag, volgens het 'ja, mits principe'. Het beleid wordt dit jaar beproefd en vervolgens vastgesteld. Daarbij willen we ook de vraag beantwoorden of we via normen willen sturen of op een andere manier. Of dit stimulerend of juist beperkend zal werken voor ontwikkelingen in buitendijks gebied moet blijken in dit proefjaar. Het provinciale beleid is ook bedoeld om bewustwording bij gemeenten te vergroten, zonder de boel op slot te zetten. We willen met het beleid bereiken dat een bepaalde basisveiligheid gerealiseerd wordt en tegelijk prikkels bieden voor verdergaande ontwikkelingen, passend bij 'ja, mits'."

In bijlage 2 wordt het beleid van de provincie Zuid-Holland verder toegelicht.

OPWAARDERING, TRANSFORMATIE EN NIEUWBOUW

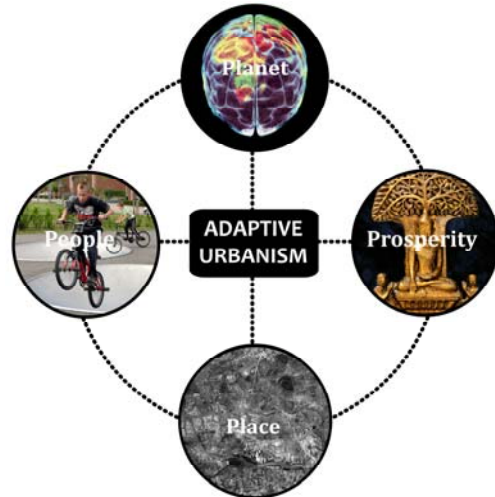
De belangen en machtsverhoudingen in het buitendijkse gebied zijn afhankelijk van de aard van de opgave. Onderscheid wordt gemaakt in: revitalisering, transformatie en nieuwbouw. Onderstaande schema's schetsen het krachtenveld voor de verschillende stedelijke opgaven.

VERSCHUIVENDE KRACHTEN EN KANSEN

Bij de verschillendsoortige buitendijkse ontwikkelingen moeten de actoren met elkaar nog kans- en toekomstgericht invulling gaan geven aan het ontwerpen en realiseren van in brede zin duurzame vormen van ruimtegebruik met (vernieuwende) functiecombinaties. Inspelen op de gebiedseigen risico's, onzekerheden en mogelijkheden staat daarbij centraal. Adaptiviteit, ruimtelijk/programmatisch en sociaal, is derhalve het kernbegrip.

Buitendijkse ontwikkelingen vragen niet alleen fysiek maar zeker ook mentaal ruimte. De sleutelpartijen (publiek en privaat) moeten er echt zin in hebben om samen passende ontwikkelingen te onderzoeken, doordenken, tekenen, door te rekenen en uit te voeren: het creëren van collectieve waarden die robuust zijn. Het gaat om het vergroten van de samenhang, attractiviteit, vitaliteit, robuustheid, veerkracht en duurzaamheid van het stedelijke weefsel, rondom de waterwegen. Het uitkristalliseren van de rolverdelingen vraagt om een integrale regionale visie en 'adaptive urbanism', waarbij de verschillende agenda's en opgaven (sociaal-cultureel, economie, ruimtelijk kwaliteit, programmatische diversiteit en waterveiligheid) op elkaar worden betrokken en zo goed mogelijk worden gekoppeld.

Kristal: *“Wiens business is het als het om buitendijkse ontwikkelingen gaat? Dit kunnen onverwachte combinaties zijn. De traditionele machtsfactor en rollen worden aangetast. We zullen een verschuiving meemaken van traditioneel naar een mengeling van ondernemende gezelschappen. PPS constructies gaan er anders uit zien. Initiatiefnemers gaan nieuwe wegen zoeken en zelf kansen pakken. Ook burgers gaan zich anders organiseren en trekken het initiatief naar zich toe. In overlappende, al dan niet virtuele netwerken. Het is een experiment. De bestuurder zal steeds minder degene worden die bepaald. Mensen moeten elkaar (willen) vinden in vertrouwen in het besef dat onzekerheid een gegeven is en er nieuwe kansen liggen voor de stad van de toekomst en de toekomst van de stad.”*

Waterschap: *“Grote gemeenten hebben voldoende (technische) kennis in huis voor de toetsing van buitendijkse ontwikkelingen. Onze vraag is of kleine gemeenten hier ook voldoende voor zijn geëquipeerd.”*

De **Provincie** zegt hier over: *“De communicatie met kleine gemeenten is een aandachtspunt. Projectontwikkelaars hebben bij hen vaak een sterke positie. Degene met de grond heeft de macht. Dit bemoeilijkt sturing. Hoe ver kun je nog sturen? Welke instrumenten zijn er in deze gevallen? En welke overheid heeft welke sturingsinstrumenten en zet die met durf in?”*

Kristal vult dit aan met: *“De overheid moet sturen als hoeder van kwaliteit en continuïteit op de lange termijn, maar met de constant wisselende ambtelijke en bestuurlijke molen is dit lastig. Denk aan een regioregisseur die stuurt op dwarsverbanden en verbinding.”*

CONCLUSIES

De uitdagingen voor benutting van het potentieel in het buitendijkse gebied zijn fysiek en technisch, maar zeker ook organisatorisch, institutioneel en financieel van aard. Anders gezegd niet alleen 'het wat' maar juist ook 'het hoe' vragen aandacht. Cocreatie, coöperatie, coproductie en cofinanciering tussen de actoren zijn randvoorwaarden bij het samen pakken van de kansen en realiseren van hoogwaardige buitendijkse woonwerkgebieden die het unieke karakter, de kwaliteit en concurrentiepositie van watersteden versterken.

Het gaat in het buitendijkse om wat mensen *willen* in plaats van *moeten*. Het samen onderzoeken, creëren en benutten van de meekoppelende krachten, belangen en fenomenen (trends en mondiale ontwikkelingen). De

verschillende partijen moeten elkaar (willen) vinden, in het besef dat onzekerheid een gegeven is en er in het buitendijkse nieuwe kansen liggen om collectieve waarden te creëren, waar in samenspel stapje voor stapje invulling aan gegeven kan worden. Het vraagt een verbindend kader en visie op hoofdlijnen, en bovenal om experimenteerruimte, nieuwe samenwerkingsarrangementen, passende durf en investeringstrategieën.

Bijlage 1 – Relevant nationaal vigerend beleid, wetgeving en verantwoordelijkheden van de overheidslagen buitendijks

In het nationaal vigerend beleid van de ministeries van Verkeer en Waterstaat en VROM wordt aangegeven dat bewoners en gebruikers van buitendijkse gebieden zelf verantwoordelijk zijn voor het treffen van gevolgsbeperkende maatregelen bij hoog water en een eigen risico hebben voor schade door hoog water. Het Rijk heeft in haar beleid vastgelegd geen verantwoordelijkheid te nemen voor buitendijkse bouwactiviteiten en functies. Voor buitendijkse gebieden gelden geen wettelijke normen voor de bescherming tegen water, aangezien het gebied primair is bedoeld voor het afvoeren en bergen van het water.

Buitendijkse activiteiten zijn alleen toegestaan als de afvoer- en bergingscapaciteit van rivieren, meren en kust en toekomstige peilopzet van meren wordt behouden, de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed niet wordt belemmerd en het binnendijkse beschermingsniveau wordt gewaarborgd. Bovendien moeten de buitendijkse ontwikkelingen bijdragen aan het behouden en/of versterken van de kernkwaliteiten en waarden van het rivierenlandschap.

De beoordeling van de feitelijke veiligheidssituatie, het communiceren hierover, evenals het afwegen van nut en noodzaak van aanvullende beschermende maatregelen is een taak van de regionale en lokale overheden. De gemeenten dienen in hun bestemmingsplannen vast te leggen welke gebruiksmogelijkheden er in buitendijksgebied zijn en kunnen in de voorschriften van een bouwvergunning bepalingen opnemen om onveilige situaties te voorkomen.

De meest relevante beleidsstukken voor nationaal buitendijks rijksbeleid zijn het Nationaal Waterplan (2009), de Nota Ruimte (2006), Waterveiligheid 21ste eeuw (2000) en de Vierde nota waterhuishouding (1998). Het NWP bevat een nadere uitwerking van het kabinetsstandpunt met betrekking tot buitendijkse ontwikkelingen en bevestigt de eigen verantwoordelijkheid van initiatiefnemers.

De meest relevante beleidsstukken voor rijksbeleid specifiek voor de kust, zijn de 3e Kustnota (2000), Beleidslijn kust (2007) en Uitwerking 13 kustplaatsen (toekomstig).

De meest relevante beleidsstukken voor rijksbeleid specifiek voor de (uiterwaarden van) de grote rivieren zijn de Beleidslijn grote rivieren (2006), PKB Ruimte voor de Rivier (2007) en Experimenten met aangepast bouwen (Emab) (2005).

Onduidelijkheden in vigerend beleid

In theorie zijn rolverdeling en verantwoordelijkheid bekend, maar in de praktijk blijkt deze duidelijkheid onvoldoende aanwezig. De toepassing van het bestaande beleid is lang niet altijd consequent en consistent. Het beleid is relatief nieuw en bij veel betrokkenen nog onvoldoende bekend. Hierdoor worden rollen en verantwoordelijkheden door betrokken partijen soms anders geïnterpreteerd. Bovendien is het beleid voor kustplaatsen, voor het riviereengebied en voor gesloten waterlichamen in verschillende documenten geformuleerd. Dit maakt het ook lastig om scherp te krijgen wie aansprakelijkheid is bij schade. Vooral voor burgers is dit moeilijk te begrijpen. Zij hebben tenslotte vergunningen gekregen om buitendijks te bouwen, wonen en werken. Bij vergunningverlening wordt echter alleen gekeken naar de bescherming van het belang waarvoor een vergunningsvereiste is gesteld. Daarnaast is de definitie van buitendijks gebied in een aantal gevallen niet helder, bijvoorbeeld omdat sommige leggers nog niet vast liggen. Dit bemoeilijkt het begrip en de invulling van verantwoordelijkheden. In het Nationaal Waterplan worden aanbevelingen gedaan om onduidelijkheden over taken en verantwoordelijkheden weg te nemen en beleid beter uit werken en te implementeren.

De meest relevante wetgeving voor buitendijkse ontwikkelingen, is:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro)

Op grond van de Wro stelt elke overheidslaag op het eigen niveau een structuurvisie vast met een nadere uitwerking, taken en (juridisch) bindende doorwerking d.m.v. Algemene Maatregelen van Bestuur (Rijk), Verordeningen (provincies) en Bestemmingsplannen (gemeenten). Uitgangspunt in de Wro is 'decentraal

wat kan, centraal wat moet'. Dat wil zeggen dat in beginsel het gemeentelijk bestemmingsplan de plek is waar ruimtelijke reserveringen worden vastgelegd. Middels de Wro krijgt de provincie de mogelijkheid om (beleidsmatig) normen voor het bouwen in buitendijkse gebieden vast te stellen.

- AMvB Ruimte
Op rijksniveau is de AMvB Ruimte in ontwerp opgesteld. De ruimtelijke reservering in de structuurvisies voor het kustfundament, Ruimte voor de Rivier, Maaswerken en Waddenzee zijn in de AMvB opgenomen.
- Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr)
Beschermt en verzekert doelmatig en veilig gebruik van waterstaatswerken die bij het Rijk in beheer zijn. Het bevoegd gezag (Rijkswaterstaat) kan met het oog hierop via vergunningen voorwaarden verbinden aan ingrepen in uiterwaarden, oevers en het zomerbed. In de Wbr worden uitzonderingsgebieden (artikel 2a) aangewezen, waar het vergunningenregime van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken niet van toepassing is. De aanduiding betekent dat de betreffende gebieden vanuit rivierkundig oogpunt minder van belang worden geacht. Hier mag zonder Wbr-vergunning gebouwd worden. Dit zegt overigens niets over al dan niet vereiste bouwvergunningen en andere vergunningen.
- Waterwet
In de Waterwet zijn 8 bestaande waterbeheerwetten¹ plus uit de Wet bodembescherming de regeling voor waterbodems samengevoegd. Voor beleid en uitvoering rond buitendijkse ontwikkelingen geeft de Waterwet een duidelijke regeling over de afstemming tussen waterbelangen enerzijds en ruimtelijke orderingsaspecten anderzijds.
- Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) (Europese Richtlijn)
De ROR gaat uit van de risicobenadering. Hierbij worden doelen en maatregelen bepaald op basis van de overstromingskans in combinatie met de gevolgen van de overstroming. De ROR biedt geen richtlijnen voor buitendijkse waterveiligheid. Wel verplicht de ROR de Europese landen tot informatie-inwinning, overleg en planvorming voor nationaal en grensoverschrijdend beheer van overstromingsrisico's.

Formele rol- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de overheidslagen op hoofdlijnen

Rijk: De Rijksoverheid vormt beleid en stelt landelijke wet –en regelgeving en normen op voor binnendijkse gebieden. Intervenieert bij levensbedreigende rampen. Geen verantwoordelijkheid voor waterveiligheid buitendijks. Het Rijk faciliteert op het gebied van voorlichten, informeren en waarschuwen.

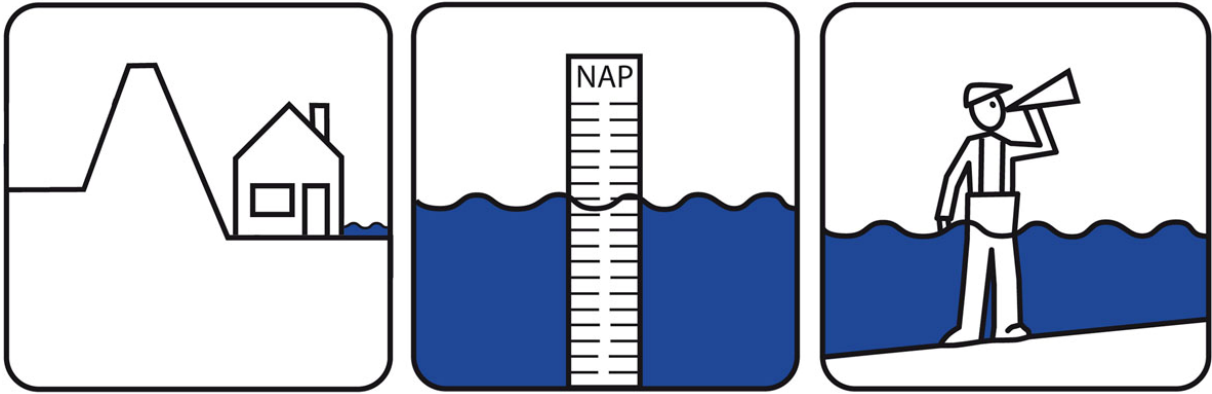
Provincie: Is verantwoordelijk voor (boven)regionale belangen. Legt deze vast in de provinciale structuurvisie en werkt het beleidskader uit in het provinciaal waterplan. Toezicht op de waterschappen.

Gemeenten: Is binnen de kaders van Rijk en Provincie verantwoordelijk voor de concrete vormgeving van lokale belangen. Gemeenten passen rijks en provinciaal beleid toe en stellen bestemmingsplannen op. Gemeenten nemen beslissingen in het kader van vergunningverlening en bestemmingsplanwijzigingen. Ruimtelijke ontwikkelingen in buitendijks gebied moeten binnen het bestemmingsplan van de gemeente passen. In bestemmingsplannen en bouwvoorschriften zijn door gemeenten, in aanvulling op de wettelijke voorschriften, bepalingen op te nemen die onveilige situaties kunnen voorkomen. De beoordeling van de feitelijke veiligheidssituatie, het communiceren hierover, evenals het afwegen van nut en noodzaak van aanvullende beschermende maatregelen is een taak van de regionale en lokale overheden. Risicocommunicatie en het opstellen van rampenplannen en evacuatieplannen is een taak van gemeenten.

Waterschappen: Bij buitendijkse ontwikkelingen hebben de waterschappen een adviserende rol via de Water-toets. Aanwijzen van beschermings- en buitenbeschermingszones langs waterstaatswerken in beheer bij het waterschap (zoals primaire waterkeringen) gaat via de Keur.

¹ Wet op de waterhuishouding, 2) Wet verontreiniging oppervlaktewateren, 3) Wet verontreiniging zeewater, 4) Grondwaterwet, 5) Wet droogmakerijen en indijkingen, 6) Wet op de waterkering, 7) Wet beheer rijkswaterstaatswerken (alleen het zogenaamde 'natte' gedeelte), 8) Waterstaatswet 1900 (alleen het 'natte' gedeelte)

De gemeenten en waterschappen hebben beide een communicatieve / voorlichtende rol wat betreft hoogwaterpeilen en -risico's.

Bijlage 2 - Beleid provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland ervaart het ontbreken van een duidelijk afwegingskader voor bescherming tegen hoogwater in de ruimtelijke ordening in buitendijks gebied als een gat in nationaal beleid. Vanuit de wens een basisveiligheid te waarborgen en tegelijkertijd een impuls te geven aan buitendijkse ontwikkelingen, heeft de provincie Zuid-Holland ervoor gekozen provinciaal waterveiligheidsbeleid te ontwikkelen.

Voor de uitvoering van beleid op het gebied van de ruimtelijke ordening worden de instrumenten van de Wet op de ruimtelijke ordening gebruikt. Daarin wordt ruimte geboden om ook aan waterveiligheid gerelateerde aspecten mee te nemen. Hierin is tot op heden beperkt ervaring opgedaan door provincies. De provincies Zuid-Holland, Flevoland en Noord-Holland spelen hierin een pioniersrol.

Het beleid in Zuid-Holland is opgesteld inclusief normen voor stroomvoerende buitendijkse gebieden. Buitendijks mag volgens het 'ja, mits principe'. Bij beslissingen over de ruimtelijke inrichting, de bouwvorm en -constructies in buitendijks gebied moet het waterveiligheidsbelang nadrukkelijk worden meegewogen. Hoe hier in de praktijk mee om te gaan is door de provincie uitgewerkt in de 'Risicomethode buitendijks: methodiek ter bepaling van risico's als gevolg van hoogwater'.

In het nieuwe normeringsbeleid zijn twee schadecategorieën opgenomen voor buitendijks gebied: 1) dodelijke slachtoffers, 2) maatschappelijke ontwrichting. Voor het waarborgen van waterveiligheid/ overstromingsrobuustheid buitendijks maakt de provincie onderscheid in: bestaande situaties en nieuwe ontwikkelingen van provinciaal en lokaal belang. Vitale en zeer kwetsbare functies en objecten worden van provinciaal belang geacht. Een functie of object is vitaal en/of kwetsbaar als een overstroming een maatschappelijke en/of economische ontwrichting -*veel slachtoffers en schade*- tot gevolg heeft en het herstel veel tijd kost. Hiervoor zijn door de provincie (concept) normen ontwikkeld. Voor de overige functies / objecten kan de gemeente veiligheidseisen stellen.

Bestemmingsplannen zullen aan deze nieuwe normen moeten voldoen. Het is de verantwoordelijkheid van gemeenten om een plan aan de provincie voor te leggen. De provincie toetst of aan de normering wordt voldaan en of aanvullende maatregelen door de provincie noodzakelijk zijn.

In het 'Ontwerp Provinciaal Waterplan Zuid-Holland' is het lange termijn streefbeeld (2040) voor het buitendijkse gebied als volgt geformuleerd:

In 2040 is het buitendijkse gebied benedenstrooms een voorbeeld van ruimtelijke dynamiek, gecombineerd met waterveiligheid. Bewoners en gebruikers van het gebied zijn door goede voorlichting van de overheden op de hoogte van de mogelijkheid dat water buiten de oevers kan treden en weten hoe te handelen. Het gebied kent blijvend een grote potentie voor bedrijvigheid, maar zal ook steeds meer plaats bieden aan woningen. Bij de realisatie van functies is waterveiligheid integraal in het ontwerp opgenomen. Voor overstroming zeer kwetsbare functies zijn met behulp van speciale bouwtechnieken tot stand gekomen: op palen, drijvend, doorstromend. De kans op slachtoffers of maatschappelijke ontwrichting is in 2040 zeer klein. Beste indicatoren hiervoor zijn de bestemmingsplannen en stedenbouwkundige plannen in de buitendijkse gebieden van de regio's, waarin water leidend is voor de planologie.

Het beleid krijgt één proefjaar (start 1 juli 2009) met vijf tot tien pilotprojecten. Na dit proefjaar beantwoordt Provinciale Staten de vraag of de provincie via normen wil sturen of op een andere manier. Ook wordt dan besloten of de (verbeterde) risicomethodiek verplicht zal worden als procesinstrument en, zo ja, hoe dit zal gebeuren. Indien nodig zal de proeftijd wat langer duren. De provincie streeft ernaar om het beleid medio 2010 definitief vast te stellen.